

KRAJ PRIČE

LUIZ SVONSON

Prevela
Dijana Radinović

Laguna

Naslov originala

Louise Swanson

END OF STORY

Copyright © Louise Swanson 2023

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Ova knjiga posvećena je pripovedačima, piscima, muzičarima, dramskim piscima, pesnicima, umetnicima, fotografima, glumcima, igračima i slikarima, a pre svega roditeljima i starateljima koji neumorno šalju svoje mališane u carstvo snova pričom za laku noć.

Ako dobro ispričaš priču, istinita je.

Rejč Kapri

Pisanje je jedini način da se čuješ, a da ne vrištiš.

Šeli Din

Kad odemo, za nama ostaju samo naše priče.

Linda Harison

Čega uopšte ima bez umetnosti? Ko smo ako ne smemo da se izražavamo?

Kas Mej

Prvi deo
PORICANJE

Četvrtak, 1. novembar 2035. – 20.24

Ako dobro ispričaš priču, istinita je.

Ove bih se rečenice setila svaki put kad bih počela da pišem nov roman. Otkucala bih je ispod radnog naslova, koji god bio u tom trenutku. Naglašeni podsetnik kad bih kasno noću otvorila dokument da nastavim s pisanjem. Kraj mene na stolu vrela kafa što se puši i jedna cigareta, koja me čeka kao nagrada ako napišem zadat broj reči: baš u stilu Pola Šeldona.*

Tih šest reči me je gonilo dok sam nemilosrdno prerađivala svaku prvu verziju – kresala kitnjaste reči, tesala glagole, uobličavala metafore, puštala glas. Tih šest reči me je teralo da krpim rupe u zapletu, da motivišem likove, napravim valjan rasplet. Izbrisala bih ih tek pre nego što bih izdavaču poslala konačnu verziju rukopisa.

Ako dobro ispričaš priču, istinita je.

Samo, odavno nisam napisala priču.

Niko nije – ili ako jeste, onda to nije podelio sa svetom. Tri kratke ali slavne godine uživala sam u blistavoj karijeri, ali s tim je gotovo. Tri knjige koje sam napisala – od toga dva

* Glavni junak iz romana *Mizeri* Stivena Kinga i istoimenog filma, inače pisac. (Prim. prev.)

bestselera – koje su pobrale pohvale kritičara, osvojile Britansku književnu nagradu i odvele me na sve najveće festivale, i s tim je gotovo. Gotovo je i sa mojom ulogom britanskog pisca laureata, prvim u istoriji. Gotovo je i s romanom. Da sad napišem roman i objavim to na društvenim mrežama, trolovali bi me, prijavili i banovali. Da sad napišem roman i pokušam da ga objavim, plašila bih se posledica.

Moje knjige, kao i mnoge druge, spaljene su na lomačama širom zemlje, plamenovi su lizali i gutali naše dragocene reči.

Sanjala sam noćas te plamenove.

I probudila se jutros sa *nezadrživom* potrebom da pišem, rečenice su prosto prštale iz mene uprkos strahu, uprkos vatra, uprkos svemu. Shvatila sam da više ne mogu da živim poričući pisanu reč.

I stoga pišem. Ja sam pisac. Samo, moj laptop nije bezbedan. Možda me nadziru. Zato uzimam pravu olovku. Pravu svesku poželjelih stranica sa četiri narcisa na koricama, koju godinama imam. Uredno pišem na iscrtanim linijama. Za pisaćim stolom. Tu je kafa, ali ne i cigareta. Prituljena lampa pored mene. Vrata su zaključana. Zastori navučeni. Tu sam samo ja. Mrak guta spoljašnji svet, proždire ga.

Pisaću.

Ako moje reči dospeju do pogrešnih ljudi, inkriminisaću svakog koga pomenem. Mogla bih da izgubim sve što imam, što i nije bogzna šta. Ali ne mogu da me optuže da pišem prozu. Jer ovo nije roman. Nema poricanja: ispričaću kako smo ovamo dospeli, u ovaj svet bez fikcije. Nema poricanja: pričaću o svom životu, o tome kako je sad dosadan, usamljen i mučan.

Nema poricanja: progovoriću.

Moram ili ću, mislim, poludeti.

Petak, 2. novembar 2035. – 7.23

U jeku smo još jednog novembarskog vrelog talasa. Asfalt se topi. U ponoć je bio mek pod mojim nogama poput gumene podloge na igralištu, kad sam odnela prazan tetrapak od mleka do kraja bašte, zapušila nos i bacila ga u kantu za reciklažu. Ne podnosim miris mleka koje nije hladno. Taj puterast jak miris nalik oštrom mirisu lepka podseća me na vreme kad su siromašna deca na školskom odmoru dobijala besplatnu bočicu mleka. Majka mi je jednom rekla kako gajbe stoje u uglu učionice satima, dok se mleko ne zgruša.

Kad sam sinoć završila s pisanjem za radnim stolom i konačno zaspala, frižider je zaštektao kao pištolj za eksere. Samo što nisam pala s kreveta. Pomislivši da mi je neko provalio u kuću, i prestravljena da su *oni* saznali da pišem, dograbila sam baterijsku lampu i odšunjala se u kuhinju.

Tamo nije bilo nikog. Frižider je skroz utihnuo. Očito da je odavno počeo da zakazuje pošto mi se salata kvarila brže nego inače, a koka-kola mi se nedeljama nije ohladila. Lora iz susedne kuće stalno mi govori da kupim superfriz, ali ja nemam poverenja u to. Volim svoj stari frižider. I nemam nikakvog glasovnog asistenta. Ne mogu da ugasm internet – ili kako

se to već kaže – pošto ga od 2030. ima svaka zgrada. Ali mesecima nisam otvarala laptop, a smartfon palim samo jednom nedeljno, da poručim namirnice. Pitam se jesam li jedina koja se kloni mreže.

Prošli put kad su došli, ispitivali su me i pitali zašto izbegavam internet.

Nisam im odgovorila. Ne moram.

Sad je jutro. Pijem jak čaj za pisaćim stolom dok mi električni ventilator bije u lice i pišem u ovu svesku kako mi je crkao frižider. Ovo mi se čini kao pravo mesto za pisanje. Zurim naravno u prazan zid, nemam nikakav pogled niti knjige oko sebe, pa ovo ne može da se meri s mojim nekadašnjim pisaćim stolom, masivnim od hrastovine za kojim su nastale tolike reči. Tamo sam bila okružena pravim knjigama. Bila je to kuća priča. Knjige su bile natrpane na sve moguće police, čitavi redovi jedni na drugima, gnječile su one pod sobom, stapale početke s krajem, borile se za mesto u mom srcu.

A i ja sam tad imala svoje mesto u tuđim srcima.

Moraću da kupim nov frižider. Da odem u prodavnicu. Da vidim mogu li da ga uzmem na rate. Plata čistačice je mala. Pet dana nedeljno radim u Kraljevskoj bolnici, ribam sale za sastanke i hodnike. Tamo ne znaju ko sam.

Kako je prošle godine minimalac podignut kao nikad pre, mnoge male firme su bankrotirale. Neke ti sad daju pola na ruke ako pristaneš na manju platu. Meni to odgovara. Mogla sam da im dam lažno ime. Dobro radim, držim se povučeno. Međutim, kreditna sposobnost mi je iz tog razloga mala zato što se računa samo onaj mali deo plate koji mi se uplaćuje na račun u banci, kao i sve manja ušteđevina, ono što mi je preostalo od novčane pomoći koju su mi dali dok ne nađem posao. Dobili su je svi književnici i urednici, svi koji su ostali bez posla zbog zabrane.

Za sat vremena treba da budem u bolnici; počinje mi smena. Vozim se biciklom. Ne mogu da priuštim sebi auto, čak ni neki

stari dizelaš. U ova autonomna vozila nemam poverenja, a od 2030. od novih kola samo njih možeš da kupiš. Osamdeset posto vozila na ulicama sad su ta bez vozača. Bar svaka ulica ima biciklističku stazu, ali njih ne prepoznaje svako autonomno vozilo, pa na stotine biciklista godišnje bude povređeno. Da li su ljudi, sa svojim hirovima i emocijama, bolji za volanom? Ne znam. Da li se ljudi oslobađaju svake odgovornosti ako u nesreći koju je izazvalo vozilo bez vozača pogine neko dete?

Dok sam pisala fikciju – davno, davno, čini mi se – imala sam rutinu. Probudila bih se kasno, što mi je način života tad dozvoljavao, uključila aparat za kafu, odgovorila na mejlove, popila još jednu kafu, pa sela da pišem. Napravila bih pauzu za ručak, pa se posle vraćala stranici, nedovršenoj rečenici koja me je čekala, pa ne bih imala drugog izbora do da je dovršim. To mi je bio trik – nikad nemoj da završiš poslednju rečenicu. Neka njena misterija bude...

O, neko je na vratima.

Srce samo što mi ne iskoči. Sranje. Još sam sva kao na iglama, toliko me je frižider noćas prepao.

Čekaj, sad ću da...